

TIIVISTELMÄ

MITEN SUOMI KANTAA GLOBAALIA VASTUUTA?

KPT:n väliarvio hallitusohjelman
kehityspoliittisten kirjausten edistymisestä

marraskuu 2021

KEHITYSPOLIITTINEN
TOIMIKUNTA

1 Tiivistelmä

Kehityspoliittinen toimikunta (KPT) keskittyy tässä lausunnossaan hallitusohjelman kehityspoliittisiin kirjauksiin ja tekee väliarvion niiden toimeenpanosta. Annamme myös suosituksia, joilla Suomi voisi täyttää nykyistä paremmin kansainväliset sitoumuksensa, kantaa globaalin vastuunsa ja lisätä kehityspoliittikansa vaikuttavuutta osana YK:n kestävän kehityksen Agenda2030-toimintaohjelman toimeenpanoa.

Tarkasteltavia hallitusohjelman kirjauksia ovat muun muassa Suomen Afrikka-strategia, kehityspoliitiikan ylivaalikautinen selonteko ja kehitysrahoitustiekartta sekä kehitysrahoituksen kohdentuminen.

Arviomme mukaan hallitus on päässyt hyvään vauhtiin kirjausten toteuttamisessa, mutta kirittävääkin riittää. *Tärkeintä olisi nyt laatia selkeä, hallituskaudet ylittävä tiekartta kehitysrahoituksen nostamiseksi YK:n suositukseen eli 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta vuoteen 2030 mennessä.*

KPT:n mielestä tällä hallituskaudella erityistä huomiota vaativat myös vielä kehitysyhteistyön ja -politiikan vastuualueiden ja työnjaon selkeyttäminen ulkosuhteiden sisällä sekä laajemmin valtionhallinnossa yli politiikka-alojen (ml. Suomen globaali vastuu ja kestävän kehityksen kansainvälinen toimeenpano). Myös kansainvälisen

ilmastorahoituksen roolia, seurantaa ja tuloksellisuutta on selvennettävä.

KPT antaa hallitukselle erityiskiitoksen ylivaalikautisen selonteon laatimisesta. Se tuo jatkuvuutta kehityspolitiikan painopisteisiin ja kannustaa monialaiseen yhteistyöhön yli hallinto- ja toimijarajojen kestäväen kehityksen hengessä. Myös kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja rauhantyön välisen yhteistyön tiivistäminen on selonteon keskeisiä uudistuksia. Lisäksi koulutus- sekä ilmasto- ja biodiversiteettiteemat ovat nyt aiempaa vahvemmin mukana. Myönteistä on myös se, että ulkoministeriön Verotus ja kehitys -toimintaohjelman (ml. Addis Tax Initiative) rahoitustason tuplaus on täyttymässä.

Selonteko tunnistaa, että humanitaariset tarpeet kasvavat entisestään mm. ilmastomuutoksen, konfliktien, katastrofien ja epidemioiden myötä. *On tärkeää, että Suomi pitäytyy humanitaarisen avun sitoumuksessaan ja on valmis kasvattamaan sitä tarpeiden mukaan kuten vuonna 2020. Kriisien kroonistuksessa on syytä lisätä rahoitusten välistä joustavuutta ja myös humanitaarisen rahoituksen pitkäkestoisuutta.*

KPT:n mukaan keskeisiä vaalikaudet ylittäviä toimia ja seurantakohteita ovat kehitysrahoitus ja sen eri muotojen kehittäminen. Lisäksi on tärkeää seurata rahoituksen jakautumista ja sen kohdentumista lahja- ja finanssijoitusmuotoisessa rahoituksessa sekä ulkoministeriön hallinnoiman varsinaisen kehitysyhteistyön ja muuhun kehitysyhteistyön välillä. Eri rahoitusmuotojen on edistettävä kehityspolitiikan päätavoitetta eli köyhyyden poistamista ja eriarvoisuuden vähentämistä sekä täydennettävä toisiaan johdonmukaisesti läpileikkaavat tavoitteet huomioiden. Myös ulkoministeriön henkilöresursseja on kohdennettava riittävästi kehityspolitiikkaan, sen painopisteisiin ja kärkiteemoihin sekä tulos- ja tilastoseurantaan. Tarvittaessa on harkittava myös henkilöstön lisäämistä.

Kehitysrahoituksen seurannasta on tehtävä entistä selkeämpää kautta linjan. Ulkoministeriön on kehitettävä tilastoihin liittyvää viestintää sidosryhmille ja laajemmalle yleisölle. Kaikille avoin kehitysapuportaali on avattava mahdollisimman pian, ja tilastoviestinnästä sidosryhmille ja laajemmalle yleisölle on tehtävä sen keskeinen osa.

Afriikka-strategian toimeenpano on kytkettävä tehtyä linjausta selvemmin Agenda2030:n tavoitteisiin, jotta johdonmukaisuus ja mahdolliset synergiat eri ulkosuhdealojen välillä vahvistuvat kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Kehityspolitiikasta puhuttaessa on tärkeää muistaa, että koronapandemia jatkuu kehittyvissä maissa edelleen vakavana. Suomen koronarahoitusta on kanavoitu erityisesti kansainväliseen rokoteyhteistyöhön eli Covax-mekanismiin, jonka tarkoitus on edistää koronarokotteiden yhdenvertaista saatavuutta kaikille maille nopeasti sekä tukea ja vahvistaa raketuotantoa ja -jakelua maailmassa. Rokotemäärät ovat kuitenkin edelleen riittämättömiä, ja köyhimpien maiden rokotuksia on tuskin aloitettu. Suomen on kannettava vastuunsa lisäämällä tukeaan kehittyvien maiden koronatoimille, joita muun muassa koronatuotteiden patenttijousto edistäisi.